

PRO URBE DÍJ
SZÉKELYKERESZTÚR – 2005

Laudatio
Sófalvi Jenő tiszteletére – post mortem

Amikor Sófalvi Jenő a Küküllő Művészete Szövetkezet nyugalmazott elnöke, festőművész, a székelykeresztúri unitárius egyházkör egykori felügyelő gondnoka, a székelykeresztúri egyházközség tiszteletbeli jegyzője, főtanácsi tag életművének méltatásához kezdek, természetesen ezt azzal a meggyőződéssel, hogy Ő mindig tudta, vallotta és élte, hogy Székelykeresztúrt a polgári értékek tartották meg és emelték arra a szintre, hogy meghatározó legyen a Kisregió életében és a Székelyföld számára egyaránt.

Melyek voltak ezek a polgári értékek? Miért fontos, hogy életünk részévé, meghatározóivá tegyük újra azokat, hogy az önszerveződő és öntevékeny polgári társadalom rendelkezésére álló eszközeivel erősítse a nemzeti tudatot e térség magyarságában? E bevezetőben erről is szeretnék szólni.

Saját érdekünkben kötelességünk újra felfedezni értékeinket, megismerni múltunkat olyan módon, hogy jövőnket is biztosítva szervesüljön jelenünkben.

E térségnek, amelyben élt, mozgott és életművét megvalósította Sófalvi Jenő, megvolt és megvan a maga önálló értékrendje, önazonosságát jól és markánsan kifejező hagyománya, kultúrája, szellemisége. Elbizonytalanodó, kételkedő állapotunkban, állandó átmenetiséggel terhelt mindennapjainkban hajlamosak vagyunk minderről megfeledkezni, hagyjuk tudatunkban elhalványodni.

Ha összegezni akarnánk ennek a térségi értékrendszernek az egyes elemeit, a magam részéről hármat emelnék ki: ezek pedig egyrészt a történelmi hagyományok, a történelmi emlékezet, másrészt a polgári életforma, s végül – de nem utolsósorban – a keresztényi erkölcsi rend. Mindhárom erősen megtépzott, ami részben az elmúlt rendszer lélek-, szellem- és közösségromlásának, részben Székelykeresztúr város demográfiai képeinek megváltozása miatt történt. Tudta ezt Ő is. És azt is, hogy kötelességünk közösen mindent megtenni újjászületőben vagy éppen kialakulóban lévő önazonosságunk megerősítéséért, ápolásáért. Hagyományaink és a történelmi emlékezet felelevenítésére, ha történetek is lépések, lényegesen kevesebb történt a polgári életforma és a keresztény erkölcsi értékrend megerősítéséért.

Sófalvi Jenő életpályája arra buzdít, hogy vállaljuk önazonosságunkat, hagyományainkat, értékeinket. Arra buzdít, hogy merjünk vágyani arra, ami a miénk és ne csak vágyakozzunk ezekre az értékekre, de legyünk képesek megismerni, megszerezni, tudatunkba beépíteni, büszkén vállalni, vállalni és cselekvő élettel tenni érte.

A polgári értékekről lehet a politikai retorika szintjén semmitmondóan beszélni, de Sófalvi Jenő élete arról szól, hogy alapvetően fontos a helyzetremtő konkrét cselekvés a városért, az emberért, a kis és nagyobb régióért, az emberek mindennapjaiban, érzéseiben, életformájában megmutatkozó,

önbizalmat adó kedvező változás és változtatás végett.

Azt is tudta, hogy kisebbségben élő magyar társadalmunknak szüksége van a közösségi élet új formáinak kialakítására, nemzeti önazonosságunkat megtartó polgári életforma közös megteremtésére.

Ezért akar már ifjúkorában kitörni az elődök életformájából a városi-polgári életforma felé. Ezért választja a kereskedelmi pályát. Erzi, tudja, hogy a polgári életforma minden buktatójával szemben is egy vállalható életforma, sőt a civilizáció és kultúra letéteményese.

Azt is tudta: ha célját el akarja érni, nem gondolkozhat másképp, csakis hosszú távon és székely konoksággal, a „ne add fel” tudatával kell végigjárnia, minden buktató, emberi gáncsoskodás ellenére a maga választotta utat.

Ezeknek tudatában élt, tett mindent az 1921. május 21-én, itt Székelykeresztúron született Sófalvi Jenő, akinek ősei firtosváráljai és tordátfalvi székelyek.

Középiskolai tanulmányait a székelykeresztúri Orbán Balázs Unitárius Főgimnáziumban végezte, ahol hitben, erkölcsben, szellemiségben olyan útravalót kapott, amely kitartott a több mint négy évtizedes ateista rendszer bukásáig.

Középiskolai tanulmányai után tanonc a textilkereskedelemben, majd segédként dolgozik 1941-ig, amikor Budapestre megy textilipari szakiskolába, ahol kirakatrendezői tanfolyamot is véggez. Mint tényleges szolgálatot teljesítő katona ragadja magával a háború. Annak és a fogságnak átélése után 1945 végén textil- és rövidárúkereskedést nyit szülővárosában. Időközben megnősül, s mint két gyermek apja találja az államosítás. Elveszik üzletét, mint a fogyasztási szövetkezet munkása dolgozik pár évig, de innen is mennie kell – papi családból nősült s ez főbenjáró bűn volt – Gyulakútára kerül villanyszerelőnek.

Közben elvégzi – a „ne add fel” tudatával a textilfestő tanfolyamot, s 1956-ban a Marosvásárhelyi Népművészeti Szövetkezet textilfestő részlegének vezetője lett, természetesen Székelykeresztúron.

Az ötvenes évek közepére nemcsak a hagyományos gazdálkodási rendszer szűnt meg, helyenként máról holnapra, hanem az a szemlélet is, mely a falu művészetét létrehozta és fenntartotta. S egyúttal megkezdődött az elvándorlás máig tartó folyamata, amelyet csak egyféleképpen lehetett megakadályozni: olyan munkahelyeket kellett teremteni, amelyek egész éven át megélhetési lehetőséget biztosítottak, s ebben a háziiparra alapozott szövetkezeti mozgalom sok reménnyel kecsegtetett. Ezt a helyzetet ismerte fel Sófalvi Jenő és nyomban munkához is látott, és mert hitt kezdeményezése sikerében, értékmentő munkássága sikerrel is járt. Egyre-másra alakultak a különféle részlegek – festett textília, szedettes, kósárfonás, kerámia, ágynemű, székely ruha, népi

szóttas, fafaragás, kukoricaháncs-fonás, vert csipke – s az alkalmazottak száma Székelykeresztúron és a régióban meghaladta az ezret. Atszervezések után 1971–73 között a Küküllő Művészete Szövetkezet néven önálló egység lett. Megismertette az országot-világot a faragó emberek és szövőasszonyok, a fazekasok és csipkeverők keze alól kikerülő munkákkal.

Ez a mozgalom hozzájárult a város és környéke ízlésvilágának alakításához is, hisz eltűntek az otthonok faláról a giccs és bővli és saját szövésű, népies textíliák foglalták el helyüket.

A polgári élet tartozéka az állandó munka a közösségért. Életének ez adott mindig igazi értelmet, ezért vette ki részét a sport, dalárda, színjátszás éltetéséből, vállalta a Csekefalvi utca felelőseként, a Szőlőhegyi Hegyközség elnökeként a közösségért való állandó munkát, tevékenységet, ez által volt az unitárius egyházközség jegyzője, főtanácsi tag és a székelykeresztúri unitárius egyházkör felügyelő gondnoka.

Nyugdíjba vonulása után újra kezébe vette a 18 éves korában letett ecsetet, ami az egykori kereskedőből népművészeti szakértővé vált Sófalvi Jenő életének új értelmet adott. A bűvópatakként őrzött tehetségének remekeit őrzi a székelykeresztúri unitárius templom kazettás mennyezete, karzatai és padjai, két festészeti kiállításának remekei, amelyek arról szólnak, hogy az „ember nemcsak a kezével fest, de szívével is, és aki megőrzi a reményt és lelke szabadságát, az nem marad szégyenben”.

Egy gazdag életút, áldozatkész, várost, népet, nemzetet szolgáló életpálya rövid bemutatásával teszem tiszteletemet Sófalvi Jenő szeretett testvérünk emléke előtt, és fejezem ki abbéli örömet, hogy ha post mortem is, de közösségünk ez alkalommal a PRO URBE kitüntetéssel fejezi ki elismerését a városáért tett szolgálataért.

Székelykeresztúr, 2005. október 23.

Szombatfalvi József
unitárius esperes

Egy konferencia a Gyula és Környéke Szórványgyülekezetben

November 26-án ismét hallatott magáról a Gyula és Környéke Szórványgyülekezet, illetve az idetartozó községek unitárius vallásközössége.

Ezen a napon tartották Gyula város Polgármesteri Hivatala támogatásával és az Erkel Ferenc Múzeum Barátainak Egyesülete közreműködésével, de. 10 órai kezdettel azt az Unitárius Konferenciát, amelyen Balácsi László füzesgyarmati lelkész, a MUE püspökhelyettes-főjegyzője köszöntője után, dr. Németh Csaba, a Békés megyei Múzeum Történeti Osztályának vezetője, az Erkel Ferenc Múzeum Baráti Egyesületének titkára tartott előadást „János Zsigmond, az unitárius erdélyi fejedelem” címen.

Az előadó annak az unitárius erdélyi fejedelemnek rövid életútját mutatta be, – nem unitárius forrásokra hivatkozva – aki 1540. július 7-én született Budán és 1570. március 14-én fejezte be életét.

A mintegy 60 főt kitevő hallgatóság megismerhette a XVI. sz. Európa legszabadelvűbb uralkodóját, aki az önálló Erdélyi Fejedelemség élén állva hirdette ki Erdélyben a vallás szabad gyakorlását biztosító törvényeket.

Tudvalevő, hogy a nem unitárius irodalom János Zsigmond tevékenységének kibővítése szándékával, úgy személyét, mint uralkodását lealacsonyítani törekedett. Ezért jólesett nem az Unitárius Egyház tagjai közé tartozó tudóstól olyan ismertetést hallani, amely korabeli idegen anyanyelvű és nem unitárius kortársaknak való hivatkozással mutatta be az önálló Erdélyi Fejedelemség első és egyben unitárius fejedelmét. A második unitárius fejedelem Székely Mózes volt (1553–1603) kit 1603-ban a „tábori országgyűlés” választott fejedelemmé, de még a megválasztás évében, a Ráduly vajda ellen a brassói papírmalom melletti csatában életét vesztette,

Az előadást – e beszámoló írója – a Duna–Tisza közti Szórványegyházközség lelkészének „Az Unitárius Egyház költészete” c. előadása követte, melyben az unitárius egyházi énekszerzőket és azokat az ismertebb unitárius költőket – szám szerint 12 egyházi énekszerzőt és 22 költőt mutatott be, akik önálló verseskötettel jelentkeztek.

A konferencián Balácsi László lelkész-főjegyző atyánkfia – egyházalapító püspökünk Dávid Ferenc arcképének egyes villanásait mutatta be, ez-

zel is elősegítve az alapító, vértanú püspök jobb megismerését.

A konferencián jelen volt Pálffy László egyházunk h. főgondnoka és kedves felesége, Gergely Felicián a budapesti Bartók Béla Egyházközség gondnoka és mindkét lelkész felesége.

Itt kívánom kihangsúlyozni, hogy a Füzesgyarmati Egyházközség hatalmas lendülettel igyekszik a Gyula és Környéke Szórvány életének föllendítésén. Jól emlékszem, hogy még diák és teológus koromban volt az Egyháznak egy Balázi Lászlóhoz hasonló tevékenységű világi vezetője, név szerint Kovács Kálmán (1883–1952) tanügyi főtanácsos (Kovács János és Kriza Lenke fia) aki olykor egy nap leforgása alatt, több, egymástól távol eső városban is megfordult s vita tárgyát képezte, hogy melyik nap és hol tartózkodott? Ilyen

aktivitással rendelkezik Balázi László lelkész-főjegyző atyánkfia is, aki pl. a konferencia lezajlása után több szórványban is megfordult.

Az a füzesgyarmati egyházközség, amely a múltban, főleg a felekezeti-, majd az osztályharc nehéz időszakában képtelen volt folyamatosan lelkészi állás betöltéséről gondoskodni, most Balázi László személyében olyan lelki vezetővel rendelkezik, aki otthon érzi magát Füzesgyarmaton, vasárnapról vasárnapra megtölti híveivel a templomot, előadásokat tart, rendezvényeken van jelen, egy szóval, mint gyülekezetépítő végzi feladatát.

Adja Isten, hogy munkáját – miként tette eddig is – Egyházunk felvirágoztatására végezze.

Kelemen Miklós

Mi is protestánsok vagyunk!

Alkalmam nyílt ott lennem 2005. október 30-án az Országos Protestáns Napok záróeseményén, a Kongresszusi Központban megtartott Kulturális Esten.

Színvonalas volt a művészeti műsor. Okos, szép szavak hangoztak el több avatott megszólaló szájából. Jó érzéssel töltött el, hogy adományokat gyűjtöttek az udvarhelyszéki árvízkarosultak javára.

Most mégsem az a szándékom, hogy langyos méltatást írjak a történetekről, hanem csak felteszek néhány kérdést:

1. Hogyan lehet, hogy a protestáns estet megnyitó Krisztus-dicséretet a baptista egyházelnök és a metodista szuperintendens vezette?

2. Hogyan, hogy többször is hallhattuk: csak két történelmi protestáns egyház van?

3. Hogyan szabad a protestantizmus, sőt az ökumenizmus eszméjének ismételt hangoztatása mellett célzatosan így agyonhallgatni az egyetlen magyar lelkekben gyökerezett vallást: az éppenséggel protestáns unitarizmust, amely az első kimondója és törvénybeiktatója a vallásszabadságnak?

Látnivaló, hogy kérdéseimmel nem az uralkodó közfelfogásnak kívánok hódolni, vagy bárkit is meggyőződésében megsérteni.

Mégis: ha sikerül egyeseket elgondolkoztatnom, az is jobb, mint a közöny, amely kis létszámú, de lélekben gazdag egyházunkat övezi.

Sapienti sat!

„péel”